

Ἀνταγωνισμός ἐπιπλάστων χαρακτήρων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΕΤΣΙΟΣ

ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΒΙΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ. Είναι ἡ μεγάλη ὑπερηφάνεια τῆς τεχνικῆς νὰ ὑπάρχη ὄχι μόνον, ὅπου κοινωνικαὶ διακρίσεις δὲν ἰσχύουν, ἀλλὰ νὰ καταρρίπτῃ τὴν κοινωνικὴν διάκρισιν, νὰ μὴ προσφέρεται εἰς μίαν ὠρισμένην τάξιν ἀνθρώπων, ἀλλὰ νὰ προοδεύῃ, ὅταν συμμετέχουν εἰς τὰ ἔργα τῆς ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεροι ἄνθρωποι. Ὡς ἡ πολιτικὴ ἱστορία τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐξῆς καὶ ἡ σημερινὴ παγκόσμιος πολιτικὴ ἔντασις ἀνάγονται εἰς τὸ αἶτημα νὰ γίνουσι τὰ τεχνικὰ πράγματα κτήματα ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ὁ Κομμουνισμὸς καὶ αἱ διαδοχικαὶ φάσεις τῆς θεωρητικῆς Κεφαλαιοκρατίας εἶναι σχόλια εἰς τὸ γεγονός τῆς τεχνικῆς, εἰς τὴν ἀξίωσιν, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλουσι τὰ σύγχρονα πράγματα εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ εἶναι μεταξύ των ἴσοι, νὰ μὴ τοὺς ἀπασχολοῦν διαφοραί, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν τεχνικὴν σημασίαν καὶ συνεπῶς δὲν συσκευάζονται καὶ δὲν φαίνονται, ἀλλὰ νὰ προσπαθοῦν νὰ ἐξαλείψουσι, ὅ,τι φαίνεται ὅτι τοὺς διακρίνει, μὲσω τῶν κοινῶν δι' ὅλους τυποποιημένων ἰδιοτήτων. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον

πον εύρέθησαν οί άνθρωποι εις ένα άσυμφιλίωτον συναγωνισμόν ισοπεδώσεως τών έξωτερικών των γνωρισμάτων.

Άποτέλεσμα τής ύποβολής αύτής τών πραγμάτων εις τούς άνθρωπους είναι συγκεκριμένως πρῶτον - ὅ,τι ελάχιστα ένδιαφέρει τούς άνθρωπους - ή ύποτίμησις τών έσωτερικών γεγονότων τοϋ πνεύματος. Ό,τιδήποτε δέν παρουσιάζεται εις τήν κοινήν θέαν, χάνει τήν ιστορικήν του δύναμιν, αίμαρραγει τήν παιδαγωγικήν του σημασίαν καί συγκαταλέγεται, ὅσον παρέρχεται ὁ καιρός, εις τὰ δευτερεύοντα τοϋ σημερινού κόσμου. "Όχι μόνον τὸ δίπλωμα δικαιολογεῖ ὡς μόνη τελική αίτία τήν σπουδήν, άλλα καί ὅ,τι ανήκει εις τήν περιοχὴν τών διωμάτων, θεωρεῖται περιττή συμπλήρωσις, μία άπώλεια χρόνου, παραπλάνησις τοϋ ανθρώπου εις τόπους χωρίς έπικαιρότητα. Διά τήν γλώσσαν τὸ πρᾶγμα σημαίνει, ὅτι οί σχετικοί πρὸς τὰ ιδρύματα τοϋ πνεύματος, τὰ ὅποια αναπτύσσουν τὸν έσωτερικὸν άνθρωπον, ιστορικοί της ὅροι έγκαταλείπουν ἀπὸ τής μιᾶς ήμέρας εις τήν άλλην τὸ αντίκρουσμά των. Ό,τιδήποτε δέν είναι τεχνικῆς φύσεως παρουσιάζεται ὡς κατάλοιπον ένὸς παρερχομένου καιρού, έντὸς τών έννοιῶν τοϋ ὁποίου υπάρχουν άχρηστα πράγματα ή τοποθετοϋνται, ὅταν πρέπει νὰ καλυφθοϋν, τεχνικαί προθέσεις, ὅ,τι άρμόζει εις τήν περίστασιν ή ὅ,τι πληροφοροϋνται οί άνθρωποι έκ τών μέσων σχηματισμοϋ κοινῆς γνώμης. Διά τὸ περιεχόμενον τών έννοιῶν αύτῶν δέν έγυᾶται ὅμως κανείς οϋτε ύπόρχει πραγματικὸν ένδιαφέρον, έστω καί αν κάποτε με ὅλα τὰ μέσα τών τεχνικῶν έντυπώσεων έννοιαι καί περιεχόμενα δημοσιεύωνται, ακριβῶς ὅπως άλλοτε είχαν συγκινήσει τὸν άνθρωπον, μήπως έκ τής συχνότητος καί τής έντάσεως ή συγκίνησις τής προσωπικῆς ή τής ιστορικῆς ανάμνήσεως δώση έκ νέου σημεία ζωῆς.

Δευτέρα συνέπεια είναι ή αντίθετος ὄψις τής πρώτης, ή τοποθέτησις τών έλπίδων τοϋ ανθρώπου εις τήν έξωτερικήν πλευράν τής πράξεως. Ό,τιδήποτε είναι δυνατόν νὰ φανῆ καί νὰ δημιουργήση μίαν έξωτερικήν διαφοράν, κερδίζει άμέσως τήν κοινωνικήν εκτίμησιν. Η τεχνική συστηματοποιεῖ καί διευρύνει αύτὴν ακριβῶς τήν επιφάνειαν. Έφ' ὅσον έχουν τὸ προνόμιον νὰ φαίνωνται καί νὰ έχουν προσωπικὸν κάτοχον, τὰ τεχνικά γεγονότα παρουσιάζονται ὡς άτομικαί ιδιότητες τών ανθρώπων. Προσπαθοϋν λοιπὸν οί άνθρωποι άφ' ένὸς μὲν νὰ έξαλείψουν τήν ὀρατὴν διαφοράν των έν σχέσει πρὸς εκείνους, τούς ὁποίους θεωροϋν υπερτέρους, χωρίς νὰ τούς παραχωροϋν αὐτὸ τὸ δικαίωμα, διά τής άποκτήσεως τών έξωτερικῶν ὄρων αύτῆς τής διαφοράς καί άφ' έτέρου νὰ δημιουργήσουν ιδικούς των ὄρους διακρίσεως, νὰ προμηθευθοϋν δηλαδὴ πράγματα, τὰ ὅποια δέν έχουν οί γνωστοί των καί νὰ φανοϋν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ανώτεροι, ὅχι έπειδὴ έχουν άλλον χαρακτήρα, άλλ' έπειδὴ υπερτεροϋν ὡς πρὸς τὰ τεχνικά των έξαρτήματα. Δέν ένδιαφέρει διά τοϋτο σήμερον τούς ανθρώπους ή ύπαρξις των αύτῆ καθ' έαυτήν, ή σχέσις των πρὸς

τὸν προσωπικὸν των κόσμον, ὅ,τι εἶναι οἱ ἴδιοι κατὰ βάθος καὶ τὸ γνωρίζουν μόνοι των, ἀλλ' ἐκείνη ἢ διαμόρφωσις τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς των, ἢ ὁποῖα μὲ τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποῖαν θὰ προκαλέσῃ, θὰ τοὺς πείσῃ, ὅτι δὲν ὑστεροῦν καὶ συνεπῶς ὅτι, παρὰ τοὺς φόβους των, ἢ ζωὴ των ἔχει ἀξίαν.

Ο ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΑΦΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ Η ΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΤΩΝ ΕΞΙΣΩΣΙΣ. Ἐκ τῆς ἀνάγκης νὰ διακριθοῦν οἱ ἄνθρωποι μεταξύ των τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν των παρουσίαν ἐξεγείται σήμερον ἢ παράδοσις των εἰς τὴν μόδαν καὶ ἢ ἀπαίτησις συνεχῶς νέων τύπων τοῦ ἰδίου πράγματος, ὥστε, ὅταν οἱ ἀκολουθοῦντες καταφθάσουν, νὰ μεταβάλουν τρόπον ἐμφανίσεως καὶ νὰ ἐπιδείξουν μίαν νέαν ἀνωτερότητα τεχνικῆς φύσεως, διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ ὁ δρόμος τῶν ἀνταγωνιστῶν ἐξ ἀρχῆς. Ζοῦν διὰ τοῦτο σήμερον οἱ ἄνθρωποι μεταξύ φθόνου καὶ χαιρεκακίας. Ἔτσι συμβαίνει νὰ χρησιμοποιοῦν ἀκόμη λέξεις, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον δὲν ἀντιλαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν καὶ μεταβάλλουν κατὰ τὴν περίστασιν, ἰδίως ὅμως νὰ σχετίζονται μεταξύ των, χωρὶς νὰ χρειάζονται τὴν γλῶσσαν, νὰ ἔχουν δηλαδὴ ἐξαντικειμενίσει τὴν γνῶσιν, τὴν πίστιν καὶ τοὺς σκοποὺς των, ἀλλὰ νὰ μὴ κατέχουν τὸν ἐσωτερικὸν χῶρον αὐτῶν τῶν γνωρισμάτων, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη καὶ εἶναι δι' ὅσους δὲν ἔχουν προσωπικὴν ἱστορίαν ἀπρόσιτος. Οἱ χαρακτῆρες τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων εἶναι μεταβλητοὶ καὶ ἔχουν συνεχῶς νέα ὀνόματα. Χαρακτηρίζουν μὲ τὴν παραλασσομένην ὄψιν των τοὺς ἀνθρώπους, μένουν ὅμως ἐκτὸς τῶν ἀνθρώπων, ὄχι μόνον ἐκτὸς τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τοῦ λόγου. Κατασκευάζονται, διὰ νὰ ἔχουν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἰσότητος μεταξύ των διαφοράν, νὰ εἶναι, ὅ,τι προμηθεύονται καὶ πληροφοροῦνται, κτήματα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τοὺς προμηθεύουν καὶ τοὺς πληροφοροῦν.

Ἡ ἐξίσωσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι σήμερον ἀποτέλεσμα τῆς προσπαθείας των νὰ διακριθοῦν. Καθὼς ἐντοπίζουν τὴν προσοχὴν των εἰς ὅ,τι ἐξωτερικῶς τοὺς διακρίνει, παραμελοῦν τὸν ἔσω ἄνθρωπον καὶ δι' αὐτὸν καὶ μόνον τὸν λόγον ἐξομοιώνονται μεταξύ των. Ἡ ἰσότης τῶν ἀνθρώπων, μία ἔκφρασις διὰ τὴν τάσιν των νὰ εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀντιδροῦν μὲ τὴν βοήθειαν τῆς τεχνικῆς εἰς τὴν ὄντολογικὴν των ἐξομοίωσιν, ἀγοράζεται εἰς τὴν ἐποχὴν μας μὲ τὴν τιμὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου. Ἐν ὅσῳ μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ὑπῆρχαν καθιερωμέναι διαφοραί, διὰ τὰς ὁποίας ἐκεῖνοι δὲν ἔφερον προσωπικῶς τὴν εὐθύνην, οἱ ἄνθρωποι ἦσαν συμφιλιωμένοι μὲ τὴν ἀτομικὴν των μοῖραν καὶ ὅταν παρεπονοῦντο, ἀπέδιδον τὴν αἰτίαν εἰς τοὺς ἄλλους, ὥστε νὰ ἔχουν ἐσωτερικὴν ἡσυχίαν, ὅπως συμβαίνει ἀκόμη εἰς τὰ τεχνικῶς ὑπανάπτукτα κράτη. Μόλις ὅμως ἐκτεχνικευθοῦν, χάνουν αὐτὴν τὴν δικαιολογίαν, ἐφ' ὅσον ἔχουν ἐνώπιόν των ἀναρίθμητα ἐπαγγέλματα

καὶ μεθόδους δι' ὅλα τὰ σχέδια, δηλαδή μίαν ἀπεριόριστον δυνατότητα κοινωνικῆς ἀνόδου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπιδόσεώς των, ὥστε νὰ εἶναι ὑπόλογοι διὰ τὸ τί θὰ ἐπιτύχουν. Εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐξισώσεως καὶ τῆς διαφοροποιήσεως τῶν ἐπιδόσεων δὲν τοὺς μένει λοιπὸν καιρός, διὰ νὰ στραφοῦν πρὸς τὰ ἔσω ἢ τοὺς πλησίον ἀνθρώπους, νὰ συνδεθοῦν πρὸς τὴν ὑπαρξίν των, νὰ τῆς δώσουν προσωπικὸν χαρακτήρα καὶ νὰ ζήσουν τὴν ζωὴν τῶν ἐσωτερικῶν συνδέσμων. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον οἱ ἄνθρωποι τῶν ἄλλοτε ἀναγκαστικῶν, λόγω τῆς κοινωνικῆς θέσεως διαφορῶν, ἐκεῖνοι ἀκριδῶς εἶχαν χρόνον καὶ ὄρεξιν, διὰ νὰ δημιουργήσουν μίαν πραγματικότητα ἐντελῶς ἰδικήν των καὶ ἐφ' ὅσον δὲν ὑπῆρχαν μεσάζοντες, ἐσωτερικοῦ κατ' ἀνάγκην χαρακτήρος.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ. Πραγματικότητες ἐσωτερικοῦ χαρακτήρος εὐρήκαν καὶ εἶναι δυνατόν νὰ εὕρουν ἔκφρασιν μόνον εἰς τὴν γλῶσσαν. "Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ μεταδώσῃ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἐσωτερικόν του κόσμον, ἡ γλωσσική του ἔκφρασις ὑπῆρξεν ἄλλοτε ἀναπόφευκτος ἀνάγκη. Διὰ νὰ δείξῃ, τί γνωρίζει, τί σκοπεύει καὶ τί ἐλπίζει, ὁ ἄνθρωπος ἐχρησιμοποίησεν ἕως τώρα τὴν γλῶσσαν. Πρώτη εἰς ὅλην τὴν ἱστορίαν ἡ ἐποχὴ μας δὲν χρειάζεται διὰ τὴν ἔκφρασιν ὅσων θεωρεῖ σημαντικὰ τὸν ἔναρθρον λόγον. Τὰ σημαντικὰ τῆς ἐποχῆς μας ἐκφράζονται ἀντικειμενικῶς, δηλαδή ἔχουν ὀρατὴν ἐμφάνισιν. "Ὅ,τι ὅμως εἶχεν ὀρατὴν ἐμφάνισιν, ἐθεωρήθη μέχρι σήμερον εἰς τὴν καλυτέραν περίπτωσιν ὡς πρόφασις διὰ τὴν οὐσίαν. Εἰς ὅλην τῆς τὴν ἔκτασιν ἡ γλῶσσα ὑπῆρξεν ἡ δῆλωσις τῶν ἀοράτων. Μόνος ἐκ τῶν ζώων ὁ ἄνθρωπος δὲν περιώρισθη εἰς τὰ φαινόμενα, ἀλλ' «εἶδε» συναρτήσεις καὶ νοήματα, διὰ τὴν «θέαν» τῶν ὁποίων δὲν ἀρκοῦν τὰ ὄργανα τοῦ σώματος. Τὸ ὀπτικὸν ὄργανον τῆς οὐσίας ὑπῆρξεν ἡ γλῶσσα.

Βεβαίως ἡ γλῶσσα ὠνόμασε καὶ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο, εἴτε ὅμως ἐπρόκειτο περὶ ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων εἴτε περὶ πνευματικῶν γεγονότων, τὸ οὐσιῶδες ἦτο ἐπέκεινα τῶν ὄψεων, ὅ,τι συνεῖχε τὴν ὄψιν, ἡ ἐσωτερικὴ ὄψις τοῦ εἶναι. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἡ γλῶσσα ἀναφέρεται εἰς τὸ φαινόμενον τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ διαλύεται ἐντὸς τῶν πραγμάτων καὶ τῶν πράξεων, ὥστε ἀντικείμενα καὶ ἔργα νὰ κοινοποιοῦν, ὅ,τι ἄλλοτε εἶχεν ὡς ἀποστολήν τῆς ἡ γλῶσσα. Οὐσιαστικῶς σήμερον τὰ τεχνικὰ γνωρίσματα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὑποκατάστατα τῆς γλωσσικῆς τοῦ ἐκφράσεως. Προτάσεις, ὅπως ἡ ἐπομένη εἰς τὸν «Μικρὸν Πρίγκηπα» τοῦ **Antoine de Saint Exsupéry**: «τὸ οὐσιῶδες δὲν φαίνεται εἰς τὰ μάτια»¹, γράφονται, διὰ νὰ εἰρωνευθοῦν τὴν ἐποχὴν των.

"Ὅ,τι ἡ ἐποχὴ μας θεωρεῖ οὐσιῶδες, ἔχει ὀρατὴν ἐμφάνισιν. "Ι-

1. Paris 1946, σ. 86.

σως πάντοτε τὸ οὐσιώδες εὕρισκε τρόπον νὰ παρουσιασθῆ εἰς τὴν ὄρασιν, διὰ νὰ δείξῃ ὅμως, ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς τὸν κόσμον τῶν ὀρωμένων. Αὐτὸς εἶναι ἴσως ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι καὶ σήμερον ἐξορκίζουν τὰ ὀρατὰ πράγματα νὰ δημιουργήσουν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ἀοράτου βάθους. Ἡ ἀνάγκη νὰ καλυφθῆ αὐτὴ ἡ ἀπουσία συνωθεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἐντὸς τῶν τεχνικῶν σχημάτων, τοὺς πείθει νὰ συλλέγουν ἐπίπλαστα γνωρίσματα, νὰ συσσωρεύουν γύρω των τεχνικοὺς ὑπαινιγμούς, ὥστε νὰ πείθωνται μεταξύ των, ὅτι δὲν εἶναι μόνον, ὅ,τι παρουσιάζουν.

Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀνάγκη δὲν χρειάζεται σήμερον νὰ εὕρῃ τὴν ἐκφρασίαν τῆς εἰς τὴν γλῶσσαν. Τὸ πολὺ ἡ γλῶσσα θὰ ἔπρεπε νὰ ὑποκριθῆ τὴν παρουσίαν τοῦ οὐσιώδους καὶ θὰ τὸ ἐπετύγχανεν ἴσως, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος τῆς εἶχεν ἐμπιστοσύνην. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὅμως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐμπιστεύεται τὴν ἐπίδειξιν, τὴν πίστιν, τὸ ψέμμα, τὴν γνῶσιν, τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν ἐλπίδα του εἰς τὴν γλῶσσαν, ἀλλ' εἰς τὰ τεχνικά του πράγματα. Ἡ τεχνικὴ ἐκτοπίζει τὴν γλῶσσαν ἐκ τῶν τόπων, τοὺς ὁποίους εἶχε δημιουργήσει καὶ ἰδρύει ἐκεῖ ἀνακοινώσεις ἐπέκεινα τοῦ λόγου. Οἱ ἄνθρωποι δὲν χρειάζονται διὰ τοῦτο τὴν ἐρώτησιν, τὴν συμβουλήν, τὴν κρίσιν, τὴν ἀμφιβολίαν, τὴν ὑπόδειξιν, τὴν ὁμολογίαν. Διὰ τὰ γεγονότα τῆς γλωσσικῆς ἐκφράσεως ὑπάρχουν ἀντικειμενικὰ παραδείγματα. Ἡ γλῶσσα γίνεται ὁ μεγαλύτερος ἀναχρονισμὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ *esperando* αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἔχουν νὰ μεταδώσουν οἱ ἄνθρωποι εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὀνομάζεται σήμερον *κατανάλωσις*. Ὅσον περισσότερα καὶ ποιοτικῶς ἀνώτερα προϊόντα εἶναι εἰς θέσιν νὰ καταναλώσουν, τόσο γίνονται οἱ ἄνθρωποι βεβαιότεροι, ὅτι ἡ ζωὴ των δὲν πηγαίνει χαμένη, τόσο περισσότερα καὶ σπουδαιότερα πράγματα ἔχουν νὰ ἐκφράσουν. Ὅ,τιδῆποτε ἄλλο εἶναι δυνατόν νὰ συμβῆ ἢ νὰ λεχθῆ, ἔχει δευτερεύουσαν ἢ εἰσαγωγικὴν σημασίαν. Συμβαίνει ὅμως ἡ γλῶσσα τῆς καταναλώσεως νὰ προσκρούῃ εἰς τὰ ἐκφραστικά της ὅρια, νὰ εἶναι δηλαδὴ ἀνάλογος τῆς οἰκονομικῆς δυνατότητος τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ πρέπει ν' αὐξηθῆ ἡ τεχνικὴ ἐργασία, νὰ παραβλέψῃ ὁ ἄνθρωπος ἀκόμη περισσότερον τὸν ἐσωτερικόν του κόσμον, διὰ νὰ ἐκφράσῃ περισσότερα καὶ σαφέστερα πράγματα, διὰ νὰ γεμίσῃ μὲ προϊόντα τὸν χῶρον, τὸν ὁποῖον ἀφήνει χωρὶς περιεχόμενον ἡ τεχνικὴ του ὑπερέντασις, τὸν ἄλλοτε χῶρον τοῦ ἐνάρθρου λόγου.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΤΡΑΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ. Ὁ καταναλωτικὸς λόγος δὲν εὐρύνει τὰ ὅριά του μὲ τὸν διάλογον, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀπομόνωσιν. Διὰ νὰ ὁμιλήσῃ ὁ ἄνθρωπος μέσῳ τῶν πραγμάτων, πρέπει προηγουμένως νὰ τὰ ἔχῃ. Διὰ νὰ ἔχῃ τεχνικά ὑποκατάστατα τοῦ λόγου, πρέπει νὰ περιορίσῃ τὰ ἔργα καὶ τοὺς λόγους του.

ἐὰν δὲν ἔχουν παραγωγικὴν σημασίαν. Ἡ γλῶσσα τῶν πραγμάτων προϋποθέτει τὴν ἐσωτερικὴν σιωπὴν, βλέπει τὴν σχέσιν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ὡς ἐμπόδιον, ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον νὰ θυσιάσῃ τοὺς ἀνθρώπους χάριν τῆς ἐργασίας.

Ἐὰν λοιπόν, παρὰ τὸν αὐτοπεριορισμὸν του καὶ τὴν παραγνώρισιν αὐτῶν, τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὸν ἐνδιαφέρουν ὡς πρόσωπον, δὲν ἔχη τὴν ἰκανότητα ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος νὰ ἐκφράσῃ, ὅ,τι προτίθεται καὶ συγχρόνως παρατηρῇ τὴν ἐκφρασιν αὐτὴν εἰς τοὺς ἄλλους, τοὺς ὁποίους κατὰ βάθος θεωρεῖ ἴσους πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, αἰσθάνεται μίαν ἐξωτερικὴν ἀπαγόρευσιν, ἢ ὁποῖα ἐσωτερικῶς τὸν τραυματίζει, διότι τὸν ἀναγκάζει νὰ παραδεχθῇ αὐτὸ ἀκριβῶς, τὸ ὁποῖον θέλει ν' ἀποφύγῃ, τὴν κατωτερότητά του καὶ νὰ θεωρῇ τὴν πράξιν, τὴν ὁποίαν βλέπει εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ κατορθώσῃ, ὡς προσωπικὴν του ἤτταν.

Ὅχι τόσο διότι δὲν τοῦ εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη περισσότερα πράγματα, ἐπειδὴ δὲν ζῆ τὰ διώματα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ διότι ὑφίσταται ἓνα ὑποβιβασμὸν εἰς τὸν συναγωνισμὸν τῆς ἰσότητος, θλίβεται ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος. Ὁ τραυματισμὸς αὐτὸς θὰ ἦτο ὑποφερτὸς καὶ θὰ ἐθεραπεύετο, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος τῆς τεχνικῆς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐνοχοποιήσῃ τοὺς ἄλλους διὰ τὸ σχίσμα μεταξύ τῆς ἐπιδόσεως καὶ τῆς προθέσεώς του. Χωρὶς νὰ ἔχη ὅμως, ὅσον περισσότερο ἐκτεχνικεῖται, τὴν δυνατότητα νὰ μεταθέσῃ τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς ἄλλους, χάνει τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ προσπαθεῖ νὰ μὴ θυμάται, τί εἶναι, νὰ φαίνεται, ὅπως θὰ ἤθελε νὰ ἦτο, ὥστε μὲ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἄλλων καὶ συγχρόνως μὲ τὴν αὔξησιν τῆς ἐπιδόσεώς του νὰ πεισθῇ, ὅτι ἡ γνώμη του δὲν εὐσταθεῖ. Ἡ κρίσις αὐτὴ τῆς σχέσεως τοῦ τεχνικοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἑαυτὸν του εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ἀποψὶς τῆς ἐντάσεως τῶν σχέσεών του πρὸς τοὺς ἄλλους. Οἱ «ἄλλοι» καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι, τὴν στάσιν τῶν ὁποίων δὲν ἐπιδοκιμάζει, παύουν διὰ τοῦτο νὰ τὸν στηρίζουν, νὰ τὸν δικαιολογοῦν μὲ τὴν ἀδικίαν των, νὰ συμβάλλουν ὡς ἄδικοι εἰς τὴν ἐσωτερικὴν του ἰσορροπίαν καὶ γίνονται ἀπλῶς καὶ μόνον ἀντίπαλοι, ἀντικείμενα ἐκμηδενισμοῦ, στόχοι τῶν πικρῶν του λόγων καὶ εἰς πρώτην εὐκαιρίαν ἐμπράκτου ἐκδικήσεως. Ὅταν ἡ ἐκδίκησις εἶναι ἀστυνομικῶς ἀδύνατος καὶ ἡ μομφὴ τῶν ἄλλων δὲν τὸν καθησυχάζῃ, μένει ὡς τελευταία δυνατότης ἡ ὑποχρέωσις των νὰ τοῦ ἀνταποδώσουν διὰ τὰ τραύματα, τὰ ὁποῖα τοῦ προξενοῦν, τούλάχιστον φόρον τιμῆς.

ΟΤΑΝ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΕΤΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ. Ὅσον ὀλιγώτερον ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἑαυτὸν του, τόσο περισσότερο χρειάζεται τὴν συμπάρασιν τῶν ἄλλων. Ἄν μὲ τὴν ἐκτεχνίκευσίν του χάνῃ τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς, ἡ λύσις τῶν ὁποίων θὰ τοῦ ἔδι-

δε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐμπιστευθῆ τὸν ἑαυτὸν του, ἢ ἐκτίμησις ὄσων τὸν περιβάλλον γίνεταί προϋπόθεσις τῆς πνευματικῆς του ἰσορροπίας. Εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς ἐκτιμήσεως αὐτῆς ὑπάρχουν τεχνικαὶ διαβαθμίσεις. Ὅσον ὑψηλότερον ἀνεβαίνει ὁ ἄνθρωπος τεχνικῶς, τόσον περισσότερον ἀποδεικνύεται ἡ ἰκανότης του, ἐφ' ὅσον μὲ τὴν πρόοδον τῆς τεχνικῆς ζωῆς παραμερίζονται αἱ κοινωνικαὶ διακρίσεις, ὥστε ὅσοι ἀξίζουν, ὄχι μόνον νὰ μὴ καταπιέζωνται, ἀλλὰ νὰ εἶναι περιζήτητοι. Ἐὰν ὅμως οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουν ἐκ φύσεως καὶ λόγῳ χαρακτήρος τὰ ἴδια προσόντα, ὥστε ἡ ἰκανότης καὶ ἡ ἀπόδοσις των νὰ διαφέρῃ, ὑπάρχει ὁ κίνδυνος, ἐὰν ἡ τεχνικὴ των ἀνάπτυξις εἶναι χαμηλὴ, νὰ παρουσιασθῶν κατώτεροι ἐκείνων, τοὺς ὁποίους δὲν παραδέχονται ἀνωτέρους.

Ὅπου αὐτὸ τὸ πρᾶγμα συμβαίνει, δηλαδὴ ἡ τεχνικὴ ἔκφρασις, ἢ ἀκατανάλωσις, εἶναι περιορισμένης ἐκτάσεως καὶ δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ παρουσιάσῃ τὴν ιδέαν, τὴν ὁποίαν σχηματίζει διὰ τὸν ἑαυτὸν του ὁ ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὴν ἀντίστασιν εἰς τὰ προβλήματα τῆς ὕλης καὶ τοῦ πνεύματος, ἐπιστρατεύεται ἡ γλῶσσα, διὰ νὰ παρουσιάσῃ τὸ ἀόρατον μέγεθος τῶν ἀτομικῶν του πράξεων. Ἐντοπίζεται τότε ἡ προσοχὴ τῶν ἄλλων εἰς τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ὑπερνικηθῶν, τὴν συστηματικὴν ἀτυχίαν καὶ τὸ γεγονός, ὅτι τὰ πάντα συνετελέσθησαν χωρὶς καμμίαν ἀπολύτως βοήθειαν. Ἐκεῖνοι λοιπὸν, οἱ ὁποῖοι παρακολουθοῦν καὶ κατὰ προτίμησιν ὅσοι ὑπερφαλαγγίζουν τὸν τεχνικὸν ἄνθρωπον, πληροφοροῦνται, ὅτι δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ τὸν οἰκτείρουν, ἀλλ' ὅτι μὲ τὴν ἀναγνώρισίν των πρέπει νὰ ἐπανορθώσουν τὸ πλῆγμα, τὸ ὁποῖον ἄλλοι ἢ οἱ ἴδιοι τοῦ ἐπροξένησαν μὲ τὴν ὑπεροχὴν των. Ὅμιλεῖ λοιπὸν ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος μὲ τὴν κρυφὴν ἐλπίδα, ἐὰν πείσῃ ἰδίως τοὺς ὀφθαλμοφανῶς ὑπερτέρους, ὅτι ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν δυσκολίαν, τὴν ὁποίαν συνήντησεν, ἐπέτυχεν παρὰ ταῦτα ἀξιοθαύμαστα πράγματα, ὅτι θὰ συμφιλιωθῆ πρὸς τὴν ὑπαρξίν του, ἀφοῦ δὲν θὰ ὑπάρχῃ λόγος νὰ αἰσθάνεται ἔνοχος διὰ τὴν τεχνικὴν του βαθμολογίαν. Ἐδῶ ἀκριβῶς στηρίζεται ἡ ὑπεροψία καὶ ἡ ἐπιδεικτικὴ ἀτυχία τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἀποφασίζῃ νὰ ἐπισκεφθῆ τοὺς γνωστούς του, δὲν τὸ κάνει, ἐπειδὴ τοὺς θέλει μετόχους τῶν γεγονότων τῆς ζωῆς του, ἐπειδὴ θὰ ἤθελε νὰ τοὺς βοηθήσῃ ἢ νὰ ζητήσῃ τὴν συμβουλήν των, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ τὸν ὑποστηρίξουν, ὥστε νὰ μὴ συνεχισθῆ ἡ ἐσωτερικὴ του κατάρρευσις, διὰ νὰ γίνουν ἐκεῖνοι στυλοβάται τῆς κλονιζομένης ἀξιοσπερείας του.

Ὁ σύνδεσμος τῶν ἀνθρώπων ἀποκτᾶ διὰ τοῦτο εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δραματικὸν χαρακτήρα. Ὅμιλοῦν τότε οἱ ἄνθρωποι ὄχι διὰ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς τοποθετήσουν εἰς τὰ ἀσθενῆ των σημεία. Ἡ γλῶσσα των δὲν θέλει νὰ φωτίσῃ τὴν πρᾶξιν, νὰ δείξῃ τὴν προϋπόθεσίν της, νὰ τοὺς κἀνῃ κυρίους τῆς ἀποφάσεώς των, νὰ οἰκοδομήσῃ τὸν εἰλικρινῆ ἄνθρωπον, ἀλλὰ νὰ κατασκευάσῃ ἐπίπλα-

στα θεμέλια μιᾶς στάσεως εἰς τὸν κόσμον, ἢ ὅποια εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς βασίζεται εἰς τὴν αὐταπάτην. "Ὅταν οἱ ἄνθρωποι σήμερον συζητοῦν, ἐκλιπαροῦν ἐσωτερικὴν ὑποστήριξιν. Ἡ συζήτησις των δὲν εἶναι κάτι διαφορετικὸν τῆς καθημερινῆς των πράξεως, ὁ ἔλεγχός της καὶ ἡ ἀναζήτησις τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς, ἀλλ' ἡ προβολὴ τοῦ χαμένου προσώπου εἰς τοὺς ἄλλους, μιᾶς ἀνευθύνου συμπεριφορᾶς χωρὶς τὴν γνῶσιν, ὅτι ἀπουσιάζει ἡ ἐσωτερικὴ τῆς βάσις, ἀκριβῶς ὅπως ἡ τεχνικὴ πράξις ἐξωτερικεύει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ὀδηγεῖ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα χωρὶς τὴν συμμετοχὴν του. "Ὅπως ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν μένη πιστὸς εἰς τὴν τεχνικὴν ἐντολὴν, ἡ προσπάθεια δὲν τελεσφορεῖ, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον τὰ πάντα ἐξαρτῶνται καὶ τώρα ἐκ τοῦ ἐὰν ἢ ὄχι οἱ δεχόμενοι τὴν ἐντολὴν ἀντιδράσουν, ὅπως προβλέπεται. Δὲν πρόκειται διὰ τοῦτο περὶ συνομιλίας, ἀλλὰ περὶ τῆς ὑπαγωγῆς τοῦ ἄλλου ἀνθρώπου ἐντὸς ἐνὸς τεχνικοῦ σχεδίου.

Ἐὰν ὅμως δὲν πρόκειται περὶ συνομιλίας, ἀλλὰ περὶ τῆς τοποθέτησεως τῶν ἄλλων, ὅπου ὁ τρόπος τῆς ζωῆς χρειάζεται ὑποστήριξιν, οἱ ἄλλοι δὲν πρέπει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ μετατρέψουν τὸ σχέδιον. Οἱ ἄνθρωποι χρειάζονται ὠρισμένας φορὰς εἰς τὴν ἐποχὴν μας τὸν ἄλλον ἄνθρωπον ὡς ἐσωτερικὸν των στήριγμα, ἀλλὰ τοῦ καθορίζουν ἐπακριβῶς, πῶς πρέπει νὰ τοὺς στηρίξῃ, τί ἀκριβῶς περιμένουν ἐκ μέρους του. Ἄντὶ νὰ τοῦ ζητήσουν τὴν συνδρομὴν του καὶ νὰ τοῦ ἀφήσουν τὴν πρωτοβουλίαν, ἀντὶ νὰ ταπεινωθοῦν ἐνώπιόν του, παίρνουν τὴν ἐντελῶς ἀντίθετον στάσιν καὶ τοῦ παρουσιάζουν, πόσον εἶναι αὐτάρκεις καὶ συγχρόνως ὑπερήφανοι διὰ τὰ ἔργα των. Δὲν εἶναι διὰ τοῦτο καθόλου περίεργον, διατὶ ἡ προσπάθεια τῆς ἐκμαιέσεως τοῦ θαυμασμοῦ τῶν ἄλλων συνήθως ναυαγεῖ καὶ μάλιστα ἐπιδεινώνει τὴν κατάστασιν, ὅταν οἱ ἄλλοι ἀντιληφθοῦν τὸ ψεῦδος, ὅταν τοὺς κατατρέχη ἢ ἰδίᾳ ἀγωνία ἢ ὅταν θέλουν νὰ ὑπερασπίσουν τὰ προσωπικά των κατορθώματα. "Ὅταν λοιπὸν δὲν ὑποκρίνονται τὴν κατανόησιν ἢ δὲν τὸν χλευάζουν κατὰ πρόσωπον, οἱ ἄλλοι συνηθίζουν νὰ τοῦ ὑποδεικνύουν, τί ἐκεῖνοι ὑπὸ τὰς ἰδίας καὶ ἴσως χειροτέρας συνθήκας ἔφεραν εἰς πέρας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὄχι μόνον δὲν τὸν βοηθοῦν, ἀλλ' αὐξάνουν τὴν ἀνησυχίαν του, τὸν κάνουν νὰ ὑποτιμᾷ ἀκόμη περισσότερο τὸν ἑαυτὸν του καὶ καθὼς προσπαθεῖ νὰ παρακάμψῃ τὴν ὑποτίμησιν αὐτῆν, νὰ τὴν προβάλλῃ εἰς τοὺς ἄλλους ὡς μνησικακίαν, νὰ μὴ τοὺς ἀνέχεται ἀκόμη καὶ ὅταν δὲν σχετίζονται μαζί του, ὅταν ὅμως διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον τὸν πλησιάζουν, νὰ θέλῃ μὲ κάθε μέσον νὰ τοὺς ταπεινώσῃ. Ἐκεῖνοι ἐκ συστήματος πληγώνουν εἰς τὴν τεχνικὴν ζωὴν οἱ μὲν τοὺς δέ, οἱ ὅποιοι πρέπει ἐξ ἐπαγγελματικῶν ἢ οἰκογενειακῶν λόγων νὰ ὑποφέρουν τὴν συνύπαρξιν των.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΩΣ ΤΡΟΠΟΣ ΑΠΟΜΟΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.

Ἐάν ἦτο δυνατόν, ὅταν δὲν χρησιμοποιοῦν τὸν λόγον, διὰ νὰ κερδίσουν ἐκ τῶν ἄλλων, ὅ,τι ἔχουν χάσει οἱ ἴδιοι, οἱ ἄνθρωποι σήμερον θὰ τὸν ἀπέφευγον ἐντελῶς, μήπως ἐκ τῆς περιφρονήσεως τῶν ἄλλων κερδίσουν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἑαυτὸν των. Εἰς τὸν κόσμον τῆς γραφειοκρατίας ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιθετικῆς σιωπῆς ἢ τῆς σκληρότητος τοῦ λόγου εἶναι ἀνάλογος τῆς θέσεως ἐκείνων, οἱ ὅποιοι, διὰ νὰ ζήσουν, ἔχουν ὑποχρεωθῆ νὰ ἐξυπηρετοῦν τοὺς ἄλλους. Σήμερον διασπῶνται μεταξύ τῶν ἀνθρώπων οἱ δεσμοὶ τῶν πλησίων. Οἱ εὐρισκόμενοι ἐγγὺς ἀπέχουν εἰς τὴν ἐποχὴν μας περισσότερο τῶν ἀπωτάτων.

Αὐτὸ συμβαίνει, διότι ἡ ζωὴ ἔπαυσε νὰ στηρίζεται εἰς τὴν ἐλευθεράν συνεργασίαν καὶ τὴν σύμπνοιαν τῶν ἀνθρώπων καὶ βασίζεται εἰς τὴν ἀκαμψίαν μιᾶς ἐντελῶς ἀπροσώπου μεταξύ των σχέσεως, οὕτως ὥστε οἱ ἄνθρωποι, ὅταν τεχνικῶς συνεργάζονται, νὰ πρέπει ν' ἀρνηθοῦν τὸ πρόσωπόν των. Ἡ σύμπτωσης τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν τεχνικὴν ἀπροσώπιαν τοὺς κάνει νὰ μὴ βλέπουν οἱ μὲν εἰς τοὺς δὲ τὸν συγκεκριμένον ἄνθρωπον καὶ ἐπειδὴ ὅταν τὸν ἔχουν ἀπέναντί των, παρατηροῦν μίαν ἄλλην ἄποψιν τοῦ ἑαυτοῦ των, νὰ θέλουν μὲ τὴν ἀνοικτὴν ἢ τὴν κρυφὴν των ἀντίθεσιν νὰ διακριθοῦν καὶ νὰ κρατήσουν, ἔστω καὶ χωρὶς νὰ τὸ παρουσιάξουν, τὸ πρόσωπόν των. Ἡ ἐγγύτης εἶναι σήμερον μία ἐξωτερικὴ συνθήκη, τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι ἀνέχονται, μόνον ἐφ' ὅσον βλέπουν εἰς τοὺς ἄλλους τὸ σχῆμα, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐκεῖνοι κρύπτονται ὡς πρόσωπα, μόνον δηλαδὴ ἐφ' ὅσον ἀπομακρύνονται ἐκ τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, ὥστε ἐκ τῆς πολλῆς ἀποστάσεως νὰ ἡσυχάζουν, διότι τελικῶς δὲν τὸν βλέπουν.

Ὅ,τι συνδέει τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἔχει σήμερον ἐσωτερικὴν συνοχὴν καὶ εἶναι μία συμπτωματικὴ ὑπόθεσις. Ἐάν ἡ γλῶσσα ὑπῆρξεν ἢ πνευματικὴ φιλοξενία τῶν ἐσωτερικῶν συνδέσμων, χάνει σήμερον τὴν συνεκτικὴν τῆς δύναμιν. Καὶ ἂν τοὺς περισσότερους σήμερον ἐνδιαφέρῃ πρὸ παντὸς ἄλλου ἢ διάκρισις των, ὅ,τι δηλαδὴ δὲν κατορθώνουν εἰς τὴν ζωὴν των, εἰς τὴν γλῶσσαν ἀνατίθεται ἡ ἐντολὴ νὰ δημιουργήσῃ τὰ ἀναγκαῖα χωρίσματα. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ὁμιλοῦν εἰς τὴν ἐποχὴν μας, διὰ νὰ συνδέωνται, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπερασπίζουν τὴν ἐσωτερικὴν των ἀπομόνωσιν. Ἡ σημερινὴ γλῶσσα ἀντανακλᾷ συνήθως αὐτὴν τὴν ἀπομόνωσιν ἰδίως ὅταν ἀποκτᾷ φιλοφρονητικὴν ἐπίφασιν, ὅπως συμβαίνει μεταξύ τῶν γειτόνων τοῦ τεχνικοῦ κράτους, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν ὁμιλίαν των προσπαθοῦν νὰ δείξουν τὴν καλὴν των διάθεσιν, ἐπειδὴ φοβοῦνται, μήπως μὲ τὸν ἀπέριτον λόγον προδοθῆ ἢ κρυφῆ των ἀπέχθεια. Ἡ γλῶσσα τῆς ἐποχῆς μας γίνεται ἡ διαχωριστικὴ γραμμὴ τῶν ἀνθρώπων, ἀπόδειξις τοῦ τί εἶναι οἱ μὲν καὶ τί δὲν εἶναι οἱ ἄλλοι, ἀνάκλησις ὄσων ὑπερέβησαν τὰ ἐσκαμμένα, προκήρυξις αὐτῶν, τὰ ὁποῖα πραγματικῶς χωρίζουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τοὺς χωρίσουν, εἰάν ὑπῆρχαν.

Ἡ γλῶσσα ἐτέθη σήμερον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν πραγμάτων,

διὰ τὴν διασπᾶσθαι τοὺς ἀνθρώπους. Συνεπικουρεῖ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τὰ πράγματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπαρτίζονται οἱ ἀτομικοὶ χαρακτήρες τῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχει δηλαδή, διὰ τὴν γεμίσει τὸ κενόν, τὸ ὁποῖον εἶναι δύσκολον νὰ καλυφθῆ τεχνικῶς, διὰ τὴν ἐπεμβαίνει, ὅταν οἱ ἄνθρωποι στηρίζονται εἰς τὰ ἴδια ἀντικείμενα καὶ κινδυνεύουν νὰ κάνουν λάθος εἰς τὸν ἑαυτὸν των.

Βεβαίως οἱ περισσότεροὶ ἀποφεύγουν σήμερον νὰ ὁμιλήσουν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ των, διότι θὰ διέτρεχον τὸν κίνδυνον νὰ διηγηθοῦν τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων, διὰ τὸν ἴδιον ὅμως λόγον, ὅταν περιαιτολοῦν, δὲν τὸ κάνουν, διὰ τὴν δεῖξουν εἴτε διὰ τὴν συνάψουν ἓνα ἐσωτερικὸν δεσμὸν πρὸς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ διὰ τὴν τονίσουν, τί τοὺς διακρίνει, ἀκριδῶς ἐπειδὴ ἡ διάκρισις αὐτὴ δὲν ἔχει πειστικότητα ἰδίως δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὴν θέλουν ὡς βάσιν τῆς ὑπερηφανείας. Ὅπως ἀκριδῶς τὰ ἀντικείμενα τοῦ συγχρόνου κόσμου τότε κυρίως διατυμπανίζουν τὴν διαφορὰν των, ὅταν ὁ κίνδυνος τῆς συγχύσεως πρὸς τὰ παρόμοια («προσοχὴ εἰς τὰς ἀπομιμήσεις!») εἶναι μεγάλος, ὥστε, ὅπου ὑπάρχει πραγματικὴ διαφορὰ, ν' ἀποσιωπῆται καὶ ὅταν ἡ διαφορὰ εἶναι ἀνεπαίσθητος, νὰ θεωρῆται χάσμα, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ οἱ ἄνθρωποι κραυγάζουν τὴν διαφορὰν των, ὅταν ἡ διαφορὰ αὐτὴ κατὰ βάθος ἔχη χαθῆ καὶ στηρίζεται μόνον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν.

Ἡ γλωσσικὴ διάκρισις τῆς ἐπιφανείας ἐκτείνεται σήμερον καὶ εἰς τὰς δύο διαστάσεις τοῦ εἶναι, τὸν χῶρον καὶ τὸν χρόνον, ἀναφέρεται καὶ εἰς ὅ,τι συνυπάρχει καὶ εἰς ὅ,τι ἐξελίσσεται, περιφρουρεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τῶν συγχρόνων καὶ τῶν διαδοχικῶν γεγονότων. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς, ἡ γλῶσσα εἶναι ἡ μεγάλη πράξις τῆς παρουσιάσεως ἑνὸς κόσμου, τὸν ὁποῖον ἀποτελοῦν ἐπιδεικτικῶς ἄσχετα μετὰ τῶν θραύσματα καὶ γεγονότα μὲ ἐμφαντικὴν ἀσυνέχειαν, χωρὶς ἡ διαφορὰ αὐτὴ νὰ εἶναι πάντοτε ὄντολογικῶς δικαιολογημένη καὶ ταυτοχρόνως τῆς ἐμφανίσεως ἀνθρώπων χωρὶς ὑποχρεώσεις διὰ τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς πνευματικὴν κοινωνίαν οὔτε πρὸς τοὺς πλησίον οὔτε πρὸς τοὺς ἄνω, οὔτε πρὸς τοὺς πρότερον οὔτε πρὸς τοὺς ἐρχομένους.